

PERMANENTNÁ KATASTROFA V PRVEJ DEKÁDE 20. STOROČIA (1901-1910)

V prvej dekáde vrcholilo horúčkovoité zbrojenie v rámci tzv. ťažkého kapitalizmu. Imperiálne ríše horúčkovoito zbrojili aby uchránili svoje „koloniálne zisky z 19. storočia. Imperiálni uchádzači (ašpirátori) a napodobňovatelia horúčkovoito zbrojili aby zviadli boj o prerozdelenie „koloniálneho koláča“. Obe skupiny sa istili tým, že v rámci svojho veľmocenského vplyvu a na jeho blízkom geopolitickom pomedzi a na tzv. osiach geopolitických záujmov vytvárali „zmluvné koalície“ so svojimi vazalmi a „účelovými spojencami“. Tak sa črtali dve svetové zmluvne previazané zoskupenia na čele ktorých stálo cisárske Nemecko a kráľovská Veľká Británia. Prvé zoskupenie tvorili tzv. Centrálné mocnosti (Nemecko a Rakúsko-Uhorsko a neskôr Turecká Osmanská ríša). Druhé zoskupenie tvorili mocnosti Dohody (Rusko, Francúzsko a Veľká Británia). Osobitnou kapitolou bolo japonské úsilie zbaviť sa svojej feudálnej zotrvačnosti, prevziať západné metódy a techniky industrializácie a pokračovanie úsilia, ktorú už v druhej polovici 19. storočia začalo obnovením cisárskeho totalitného majestátu, odstránením „šogunizmu“ (vládou cisárskych miestodržiteľov „šogúnov“) a to cestou centrálného projektu modernizácie cestou tzv. „meidži“. Japonsko zamietlo šogúnsku izoláciu a zvolilo asertívny typ kolektívneho správania, t.j. rastúceho zbierania síl, rastu sebavedomia, osvojenie si imperialistickej ideológie, k tomu však zvolilo zamaskovanie tejto politiky do hávu formálnej úctivosti a zdržanlivosti. Toto asertívne správanie v politike a presadzovania sa, ale s „dvornou úctivosťou“, dokonca dostalo svoj diskretný názov. V Japonsku si to museli osvojiť všetci ako kombináciu „samurajskej“ cesty („bušido“), ale skryto nedať najavo vôľu. Bolo to vlastne pestovanie kolektívnej frustrácie lebo táto správacia maska sa volala ENRYO, ktorá znamenala: „navonok zdôriľosť a vnútri vzdorovitý hnev“. Keď si Japonsko na Tajvane a na Kórei odskúšalo cestu uzurpačnej agresie (imperializmu), tak v lokálnych operáciách dalo priedchod svojmu vzdorovitému hnevu „divou tvrdosťou“ pri svojich vojenských operáciách. Novo budovaný japonský priemysel vytváral bázu, aby si Japonsko vyskúšalo svoju imperiálnu cestu najprv na „maródujúcom“ cárskom Rusku. Psychologická príprava a „vojna nervov“ však prebiehala po celom svete. Veľmoci mali už k dispozícii sieť informačnej a infraštruktúrnej previazanosti, ktorá rádozo zväčšovala tzv. hybnosť – rýchle presuny informácií, zásob i bojových potenciálov. Vo vyčkávajúcej pozícii stáli Spojené štáty Americké, ktoré práve prevzali industriálne prvenstvo v svetovej ekonomike. Spojené štáty presadzujú tzv. Monroeovu doktrínu využili latinskoamerické dekolonizačné hnutia k presadzovaniu svojich imperiálnych ekonomických záujmov. Politici USA si uvedomovali že prvou dekádou sa dostávajú do čela ekonomického dynamizmu sveta, ale USA boli ešte stále poloprázdny priestor (medzi iným aj po genocídnom zatlačení indiánskych domorodcov), preto v prvej dekáde USA znova obnovili veľkorysú imigračnú politiku a počas prvej dekády sa prisťahovalo 6. miliónov novousadlíkov (najmä z Európy). Tento imigračný prúd vyvolal aj veľký nárast zločinnosti a politickej korupčnosti v USA a teda v roku 1908 prezident Theodor Roosevelt a generálny federálny žalobca Charles Bonaparte vytvorili na ministerstve spravodlivosti útvar, ktorý sa nazýval neskôr FBI (Federal Bureau of Investigation). Počas prvej dekády 20. storočia prebiehali na okrajových pásmach všetkých veľmocenských zoskupení okrajové konflikty a napätia i antikoloniálne rebélie. Prvá lokálna katastrofa bola pokračovaním koloniálneho konfliktu medzi imperiálnou Britskou ríšou a Boerami (potomkami holandských prisťahovalcov na južnom cípe Afrického kontinentu). Tu sa zrodila prvá inovácia radikality dvadsiateho storočia, Britovia totiž vymysleli prvé koncentračné tábory, do ktorých zavierali a izolovali Boerske rodiny. Koncentračné tábory vytvárali aj Nemci na genocídne vyhladzovacie vojny voči národom Herero a Nama v svojej zakladajúcej sa koloniálnej ríši (Nemeckej juhozápadnej Afrike – dnešnej Namíbie). Okrem toho najmä v prvej dekáde belgickí kolonizátori a vlastníci veľkej časti osobných koloniálnych panstiev“ kráľ Leopold nútenou prácou a hromadným vraždením spôsobili 10 miliónov obetí v Kongu (lit. 106, 107). Tieto hromadné krajné sankcie boli teda výmyslom imperiálneho sveta najmä v prvej dekáde a teda tvorili predohru hekatomb obetí v nasledujúcej dekáde. Tento imperiálny výmysel

potom prevzali iné politické sily ale s tou istou imperiálnou chuťou a v ďalších dekádach ho rozvinuli práve dva najväčší adepti na radikalitu a extremitu a to hitlerovské Nemecko a sovietske Rusko a asistovali im pri tom aj Turci pri genocídnej pacifikácii Arménov, Kurdov a Asýrčanov (čiastočne aj Grékov). Na Balkáne kde stále tlel konflikt moslimských rezíduí a slovanských balkánskych nacionalistov prerástol po zavraždení prorakúskeho srbského kráľa Alexandra Obrenoviča do konfliktu najmä medzi srbskými a bulharskými ašpiráciami za prispenia podnecujúcich a konkurujúcich veľmoci. Konflikt sa rozvinul do lokálnej balkánskej katastrofy, ktorú sa síce podarilo pacifikovať ale nie vyriešiť. V Európe prebiehala aj násilná asimilácia podrobených tzv. menšinových národov, pri ktorých sa vyskytli aj zastrešovací akty krvavého potlačenia sebaurčovacích práv. Dokladom toho bola krvavá masakra civilného obyvateľstva v Hornom Uhorsku (na Slovensku) v Černej roku 1906, ktorá vyvolala medzinárodný protest. Ďalšia rozsiahla katastrofa v prvej dekáde bola prvá moderná námorná bitka medzi dvoma komplexnými flotilami – Japonskou cisárskou flotilou a Ruskou cárskou flotilou u súostrovia Cušima (medzi ostrovom Kjúšiu a Kórejským polostrovom). Japonské loďstvo bolo modernejšie a prinieslo novotu do stratégie námorných bitiek rozvinutím frontálneho stretu dvoch flotíl s využitím priameho delostreleckého a torpédového útoku. Cušimská námorná katastrofa bola napriek veľkým angažovaným potenciálom predsa len silne lokalizovaný jav a príliš krátkym javom, aby sa v nej rozvinuli všetky „klasické stránky“ silovej katastrofy. Ale svojimi následkami zohrávala zlovestnú ouvertúru ďalších rozsiahlejších katastrof. Ruské loďstvo bolo pomerne zastarané a jeho velenie bolo v zajatí námorných praktík 19. storočia. Cušimská bitka sa zapísala do pomyslenej knihy rekordov. U Cušimi došlo k dovtedy najväčšej koncentrácii námorného výtlaku loďstva a palebnej sily. Víťazstvo japonských síl bolo jednoznačné a zdrvivúce. Ruská námorná katastrofa vo forme domino-efektu spustila celoruskú rebéliu sklamaného a frustrovaného obyvateľstva Ruska, ktorá prerástla do tzv. prvej ruskej revolúcie, ktorú cárske chronický laborujúce sily potlačili len s krajným vypätím a brutálnou silou. Cársky režim sa od tých čias potácal vajatajúc medzi pokusom o industriálnu modernizáciu a prekonávaním feudalistických rezíduí, medzi pokusom o demokratizáciu monarchie a drakonickým zatláčaním odporcov režimu. Už na začiatku prvej dekády 20. storočia vytvoril jeden z najväčších radikálov a extrémistov 20. storočia V. I. Lenin tri ideologické príručky extrémizmu (Čo robiť, 1902, Krok vpred, dva kroky vzad, 1904, Dve taktiky sociálnej demokracie v demokratickej revolúcii, 1907) kde odbúral morálne zábrany pri používaní krajných metód. Lenin nasledovne definoval pohrdanie mravnými zábranami: „Triedny boj pokračuje a my tomuto boju podriaďujeme všetko, aj komunistickú morálku. Hovoríme: mravné je to čo slúži víťazstvu komunizmu!“ (lit. 83). Tak sa vytvorili typologické predpolia „zdivenia“ a extrémizmu. Všetci radikáli z najrozličnejších zafarbení v podstate nedali sa v svojej praxi zastaviť akýmikoľvek „morálnymi floskulami“. To platí pre celé 20. storočia a to tak pre červenú (sociálnu) radikalitu, ako pre hnedú (fašizoidnú) radikalitu, alebo pre bielu (monarchokonzervatívnu) radikalitu či čiernu (anarchistickú) radikalitu a extremitu. V prvej dekáde sa hromadili drobné lokálne katastrofy do zhukových reťazcov. Konfrontačný reťazec dosiahol prvú najvyššiu amplitúdu v rokoch 1905-6 a potom sa amplitúda znižovala, ale vo všetkých svetadieloch (okrem Austrálie a Antarktídy) sa rozprestrela do radu lokálnych katastrof. Spolu s presietovaním silových katastrofických stretov sa už formovalo aj masmediálne presietovanie „psychologickej vojny“ s eskaláciou deformácie obrazu „nepriateľa“ a mobilizáciou verejnej mienky a s vytrvalou podporou radikalizmu, „tvrdej línie“ a s odsudzovaním „zmäkčivosti“ a „pretvárkou vlkov oblečených do ovčích rúch“. Všetky tábory boli zachytené touto extremitou. To vyvolalo „zbrojný boom“ ktorý potešoval najmä zbrojárrov, ako aj masy plebsu zamestnaného v zbrojárstve. Rástla „podpora šovinistického vlastenectva“, ktorá vytvárala jednotnú atmosféru podpory „vládných úverov na zbrojenie“, upisovania „vlasteneckých pôžičiek“, z ktorých prednostne profitovali kapitálové vrstvy a tzv. industriálna oligarchia na celom svete. Svet v rozpätí prvej dekády stratil všetky kritické spätnoväzobné potenciály a dokonca aj všetky lokálne cirkvi sa hrnuli do táborov zástancov tvrdej „vlasteneckej“ línie. Pokus

vatikánskych a anglikánskych umiernenecov zanikal v ošiale prípravy na „očistnú vojnu“. Preč bola láska k blížnemu a pacifisti sa pod masovou psychózou menili na smiešnych bláznov. V prvej dekáde došlo k ochromeniu všetkých potenciálov altruizmu a humanizmu. Dokonca aj sociálna demokracia, ktorá bola v tzv. pacifistickom tábore sa preskupovala do jednotného tábora radikálneho „vlastenectva“. Typologický sa dá konštatovať, že nebolo skoro mierotvorcov a skutočných moderátorov. Radikálni revolucionári sa v kútikoch svojich neurotizovaných myslí tešili z toho, že dôjde k vojne v ktorej sa zoslabia a skompromitujú dominujúce elity a tak vznikne priestor premeny medzištátnej vojny na medzitriednu vojnu a tým na totálnu „vnútornú vojnu“. Posledné roky prvej dekády sa stávali stále otvorenejším industriálnym pretekcom vo vyzbrojovaní. Mladí kultúrni radikáli („modernisti“ a „futuristi“) prevolávali na slávu očakávanej „kataklizme“ v ktorej musí „zhorieť starý svet“ a urobiť cestu „novému svetu“ vzídeného z „popola“ prehnitého starého sveta. Nebolo ani intelektuálnych, ani ľudových síl, ktoré by sa boli postavili rúzne voči podnecovateľom „nových katastrof“. Slabnúcí a rozpačitý hlas osihotených náboženských i laických autorít pomalý tichol a aj v tzv. ľudových cirkvách (v lokálnych cirkvách celosvetových cirkví) dostávali sa do popredia radikálni populistí, ktorí sa „modlili“ aby Boh požehnal ich bojovým šikom a ich zástavám a patrične strestal nepriateľské šíky. Permanentná katastrofa prvej dekády cez búrsku vojnu na juhu Afriky a cez Rusko-Japonskú námornú bitku a z nej vzídenú predohru ruskej katastrofy ma predovšetkým charakter nábehovej krivky, charakter zbrojnej prípravy, charakter exponovania mohutnej permanentnej katastrofy druhej dekády, ktorá ako uragán sa prehnala svetom. Bez tejto nábehovej krivky v prvej dekáde by nebola tak zlovestná eskalačná rozsiahlosť prichádzajúcej druhej dekády.

Aby sa dalo odlíšiť, čo bolo na katastrofickom priebehu jednotlivých dekád najdôležitejšie nie vo zmysle faktickej udalosti a príbehu, ale vo zmysle typológie ľudského správania tak za týmto zovretým charakterizovaním každej jednotlivej za sebou idúcej dekáde 20. storočia zvädza autor charakterizačnú zvodku v podobe tzv. príznakových (indikujúcich) „markerov“ (rozlišujúcich znakov). Indikačné markery v behaviorizme (v náuke o ľudskom správaní) sa robia na konci typologizácie príbehu, aby čo najplastickejšie sa vyzdvihli podstatné chrakterizačné črty tzv. temných („chorých“) a tzv. svetlých („zdravých“) prejavov v ľudskom správaní.

Typologické príznakové „markery“ ľudského správania v 1. dekáde 20. storočia:

Štátno-politické usporiadanie v rokoch 1901 až 1910:

- Prevažujú absolutistické, alebo poloabsolutistické monarchistické veľmoci (vo veľmocenskom rangu sú len dve republiky – USA a Francúzsko.,

Politická atmosféra a geopolitické rozloženie síl v rokoch 1901 až 1920:

- Najpodstatnejším faktom politickej atmosféry v typologickom slova zmysle bolo najprv skryté, neskôr poloskryté a napokon otvorené a brutálne uprednostňovanie vrodenných predispozícií k nadmernému (expanznému) sebecktvu, k expanznej uzurpácii a k expanznému parazitizmu správania sa elít, ktoré s rastúcou chuťou prevládli aj v správaní sa plebsu.,
- Prevažuje rastúci uzurpačný nacionalistický šovinizmus a proti nemu sa rastúco vzpiera emancipačno-ašpirujúci nacionalizmus národov, ktorým hegemoni moci upierajú právo na národnoštátne sebaurčenie národov.,
- Politické tábory sa vo svete členia na konzervatívcoov a fundamentalistov, na liberálov, na sociálnych revolucionárov a pacifistov.,

- Politické režimy sa predbiehajú v burcovaní nadmerného „vlastenectva“ (snažia sa zjednotiť politické tábory do tzv. vlasteneckých koalícií.,
- Intenzívne prebieha presieťovanie medzištátnych spojeneckých dohôd do vojensko-politických blokov.,(v tomto prípade do bloku tzv. dohodových mocností a do bloku tzv. ústredných mocností),.
- V oboch hemisférach sú hlavní hegemóni najrozsiahlejšími držiteľmi a kontrolovateľmi priestorov pevniny i morí a to tak voči zmluvným (vazalským) štátom, ako voči dominiám, kolóniám a zvereneckým územiám.,

Ekonomická situácia v rokoch 19001 až 1910:

- Na rozhraní storočí prevzali USA žezlo prvej ekonomickej veľmoci sveta od Britského impéria., Británia svoju stagnáciu chcela rozprúdiť najmä multiplikáciou loďstva, ale aj Londýnska City avizovala, že súťaž s USA nevyhrá, tak ide o to aby zabránilo Nemeckú stať sa druhou ekonomickou veľmocou., Francúzsko síce sa spamätalo z pruskej potupy, ale nestačilo na kapitálotvorne a industrializačné tempo Nemecka., Rusko bolo vo veľkom kapitálotvornom a industrializačnom boome, avšak jeho infrasieť bola žalostná a výstavba transsibírskej magistrály bola malou náplasťou. Tempo industrializačné sa síce stupňovalo, ale nestačilo., Osmanská ríša už dávnejšie prudko zaostávala a jej výťažnosť kapitálu z obchodu medzi Európou a Pacifikom ustupovala od stavby Suezkého kanálu. Na východe Čína notoricky zaostávala až na enklávy polokolónii (Šanghaj, Hongkong). Veľmi rýchlo ekonomicky silnelo Japonsko.,.